

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

ALKUVOIMA-hankkeen kuntatilaisuus

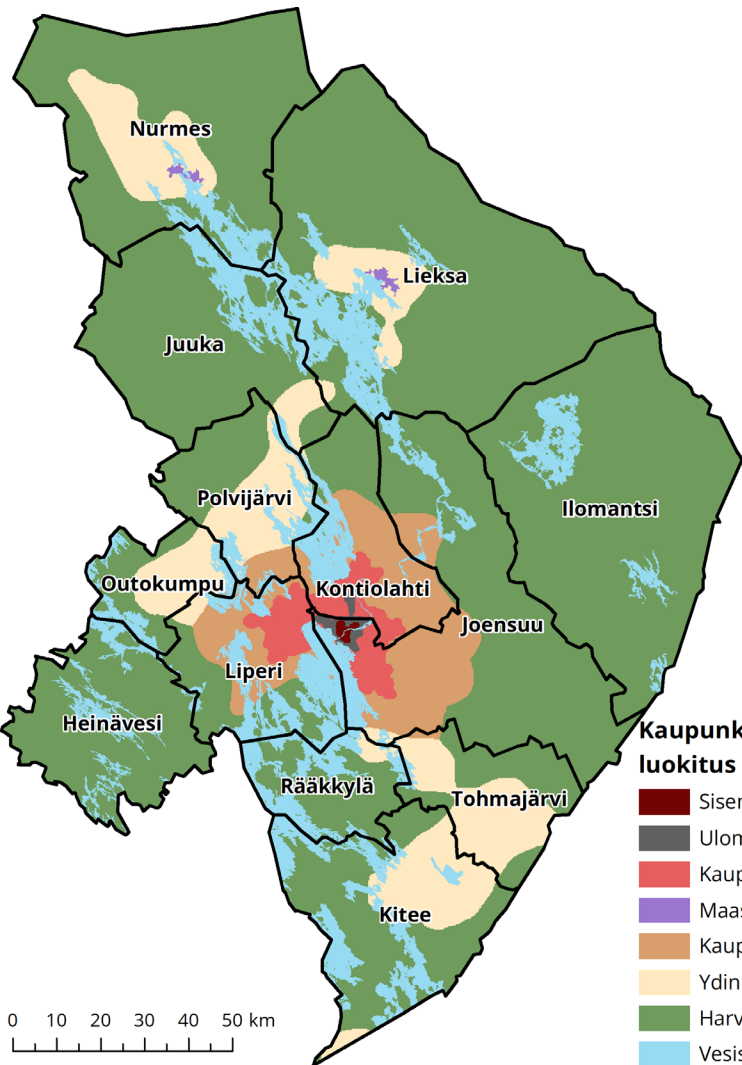
Kontiolahti 17.4. 2023

**Alue- ja kuntatutkimuskeskus SPATiA
Karelia ammattikorkeakoulu**

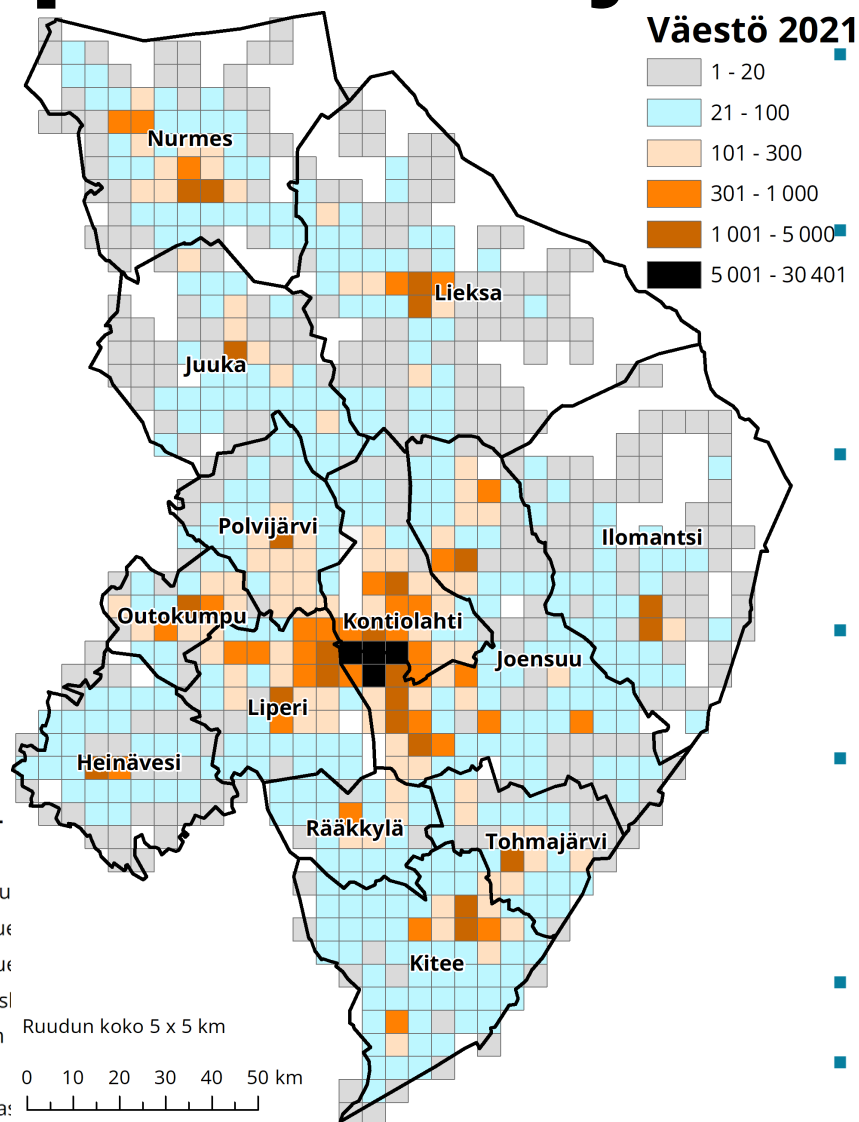

Toimintaympäristö Pohjois-Karjalassa

Kaupunki-maaseutu-luokitus 2018

- Sisempi kaupunkialue
- Ulompi kaupunkialue
- Kaupungin kehysalue
- Maaseudun paikallisi
- Kaupungin läheinen
- Ydinmaaseutu
- Harvaan asuttu maa:
- Vesistö

Väestö 2021

- 1 - 20
- 21 - 100
- 101 - 300
- 301 - 1 000
- 1 001 - 5 000
- 5 001 - 30 401

Suomen ympäristökeskuksen kaupunki-maaseutuluokituksessa Joensuu on Pohjois-Karjalan ainoa kaupunki.

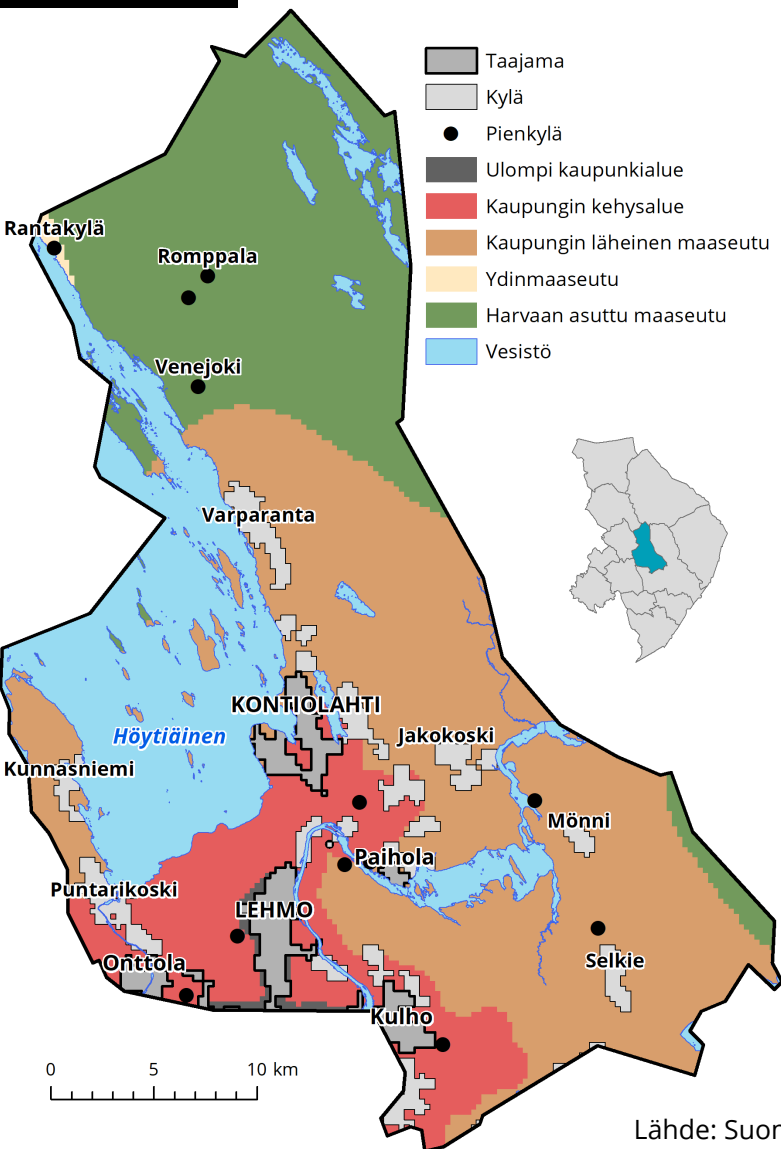
Kaupunkialuetta ympäröivät kehysalue ja kaupungin läheinen maaseutu, jotka ovat kiinteässä yhteydessä keskuskaupunkiin.

- Ydinmaaseudulla asutus on tiheämpää ja elinkeinorakenne monipuolisempi kuin harvaan asutulla maaseudulla.
- Maaseudun paikalliskeskukset ovat työssäkäynnin ja palvelujen keskuksia.
- Maakunnan väestö on keskittynyt Joensuuhun ja sen lähiympäristöön ml. kaupungin läheinen maaseutu (98 400 hlö, 61 % väestöstä vuonna 2021).
- Maaseutualueilla asui 63 000 hlö, 39 %.
- Väestö on keskittynyt taajamiin ja niiden ympäristöön. Maakunnan taajama-aste 73 %.

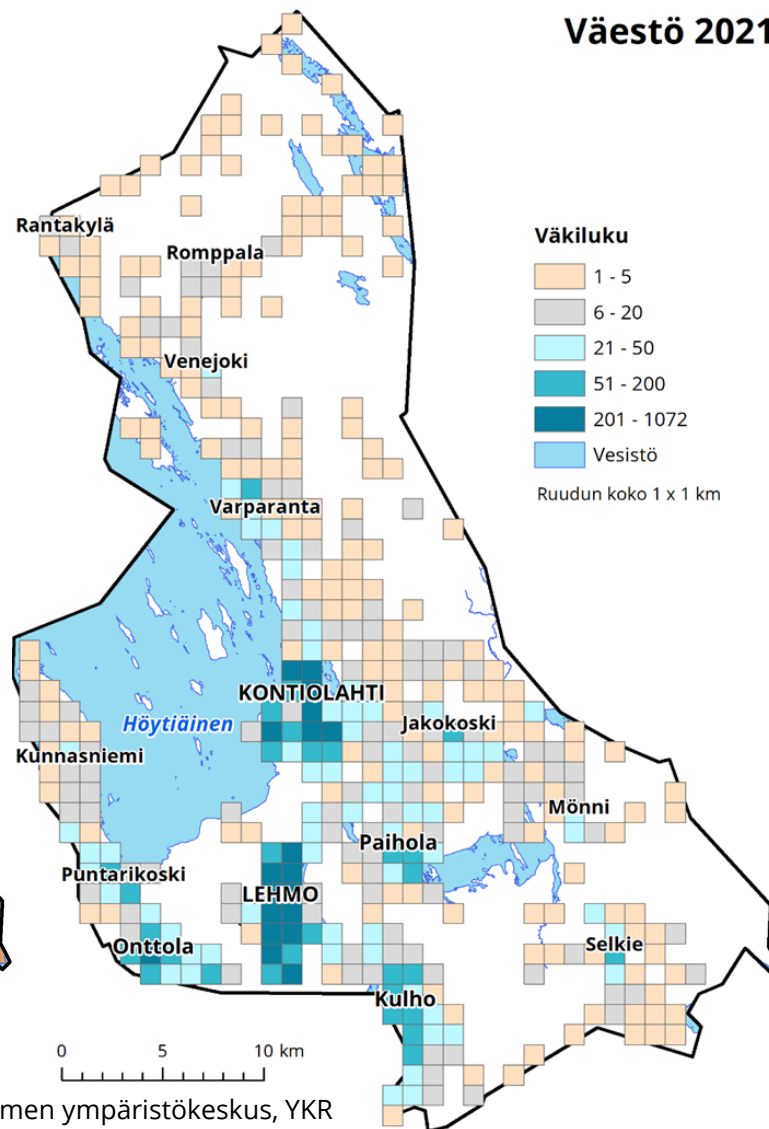
Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR

Toimintaympäristö Kontiolahtella

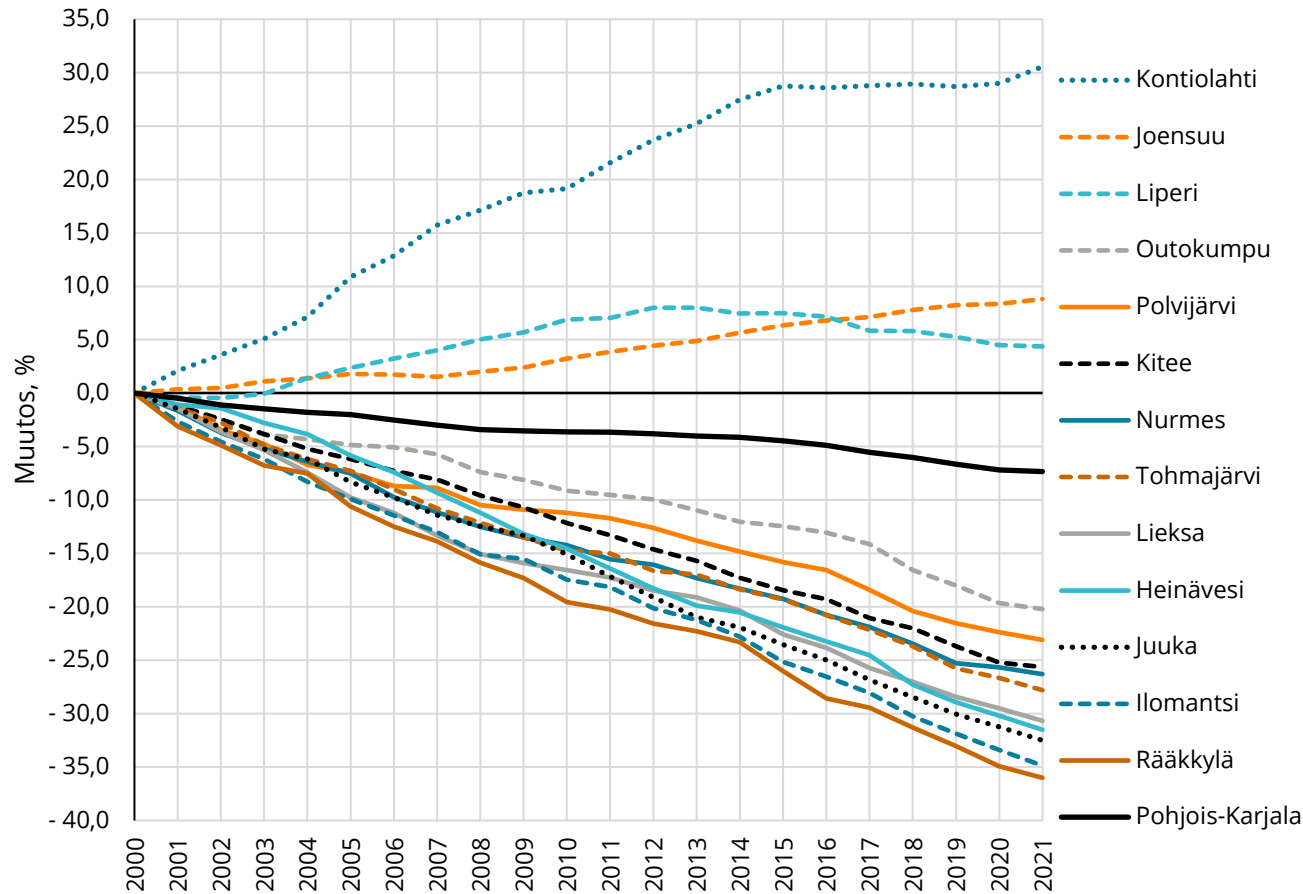
Lähde: Suomen ympäristökeskus, YKR

- Kontiolahti määritetty SYKEN paikkatietopohjaisen kaupunki-maaseutuluokituksen mukaan kaupungin kehysalueeseen, ulompaan kaupunkialueeseen, kaupungin läheiseen maaseutuun ja harvaan asuttuun maaseutuun.
- Vuonna 2021 asukkaita oli hieman yli 15 000. Taajama-aste oli 71,3 %.
- 71 % kunnan väestöstä asui kirkonkylän, Paiholan, Lehmon, Kulhon ja Onttolan alueilla.
- Yhteensä 412 asuttua neliökilometrin väestöruutua. Niissä asui keskimäärin 36 henkilöä (mediaani 7 henkilöä).
- Kunnan reuna-alueet ovat harvaan asuttuja ja väestöruuduittain mitattuna vain 52 % kunnan maapinta-alasta on asuttua.

Pohjois-Karjalan kuntien suhteellinen väestönmuutos vuosina 2000–2021

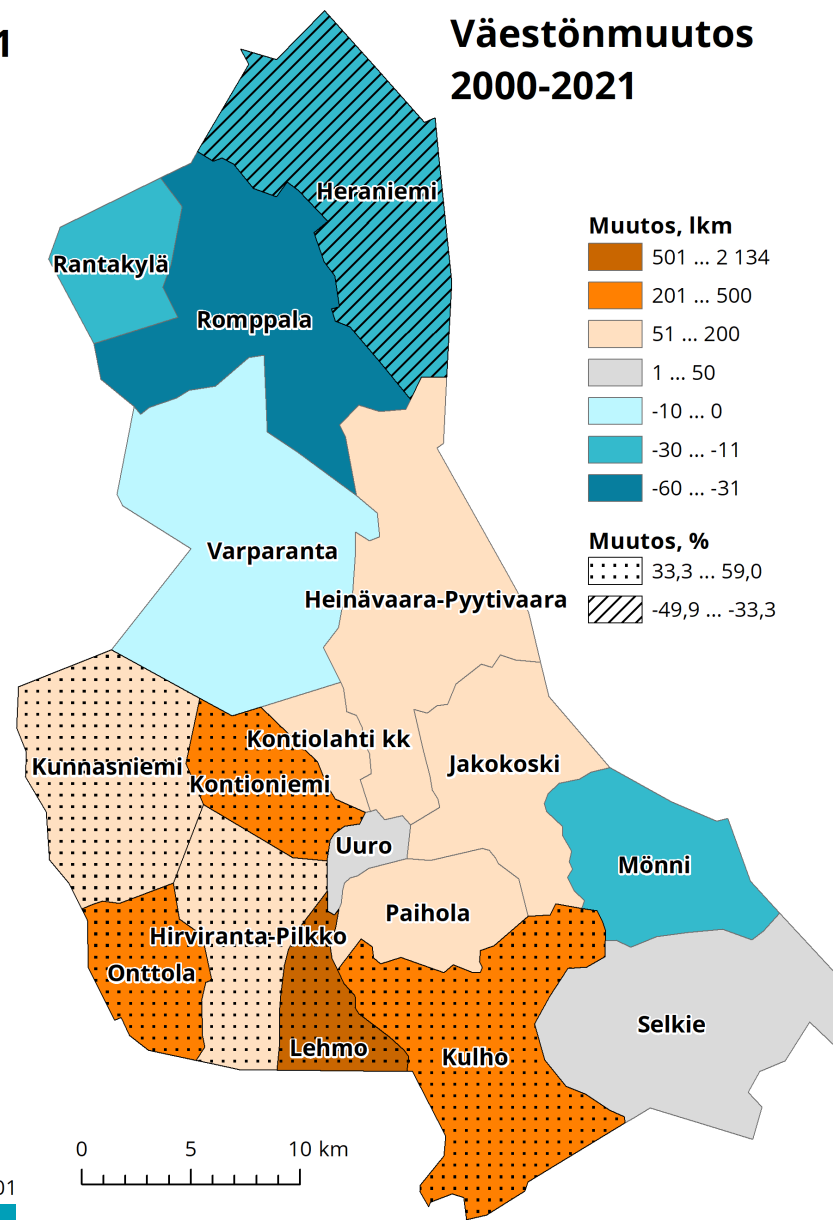
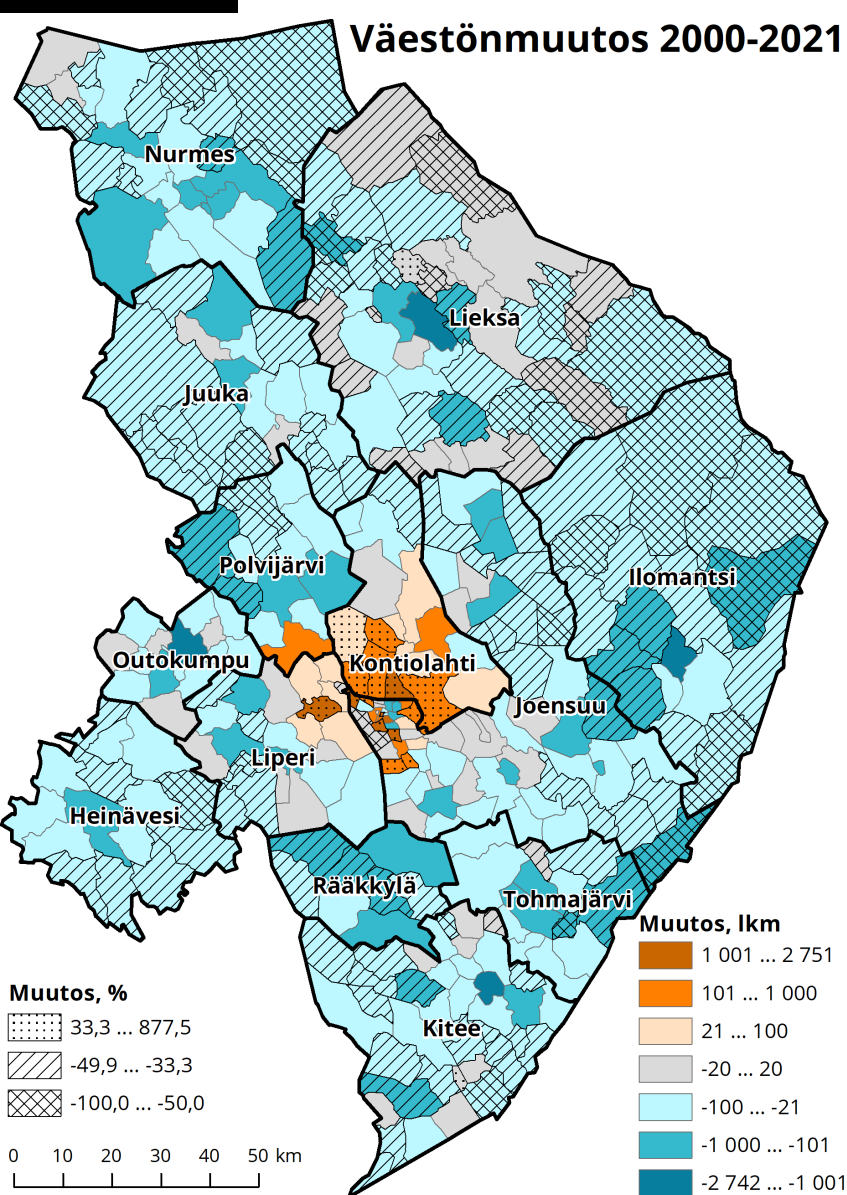

Lähde: Tilastokeskus, Väestörakenne

- Pohjois-Karjalan kunnista väestömäärä on kasvanut ainoastaan Kontiolahdella, Joensuussa ja Liperissä.
- Eniten väestö on vähentynyt harvaan asutun maaseudun kunnissa Heinävedellä, Ilomantsissa, Juuassa, Lieksassa ja Rääkkylässä.

Pohjois-Karjalan ja Kontiolahden väestömäärän muutokset tilastoalueittain vuosina 2000–2021

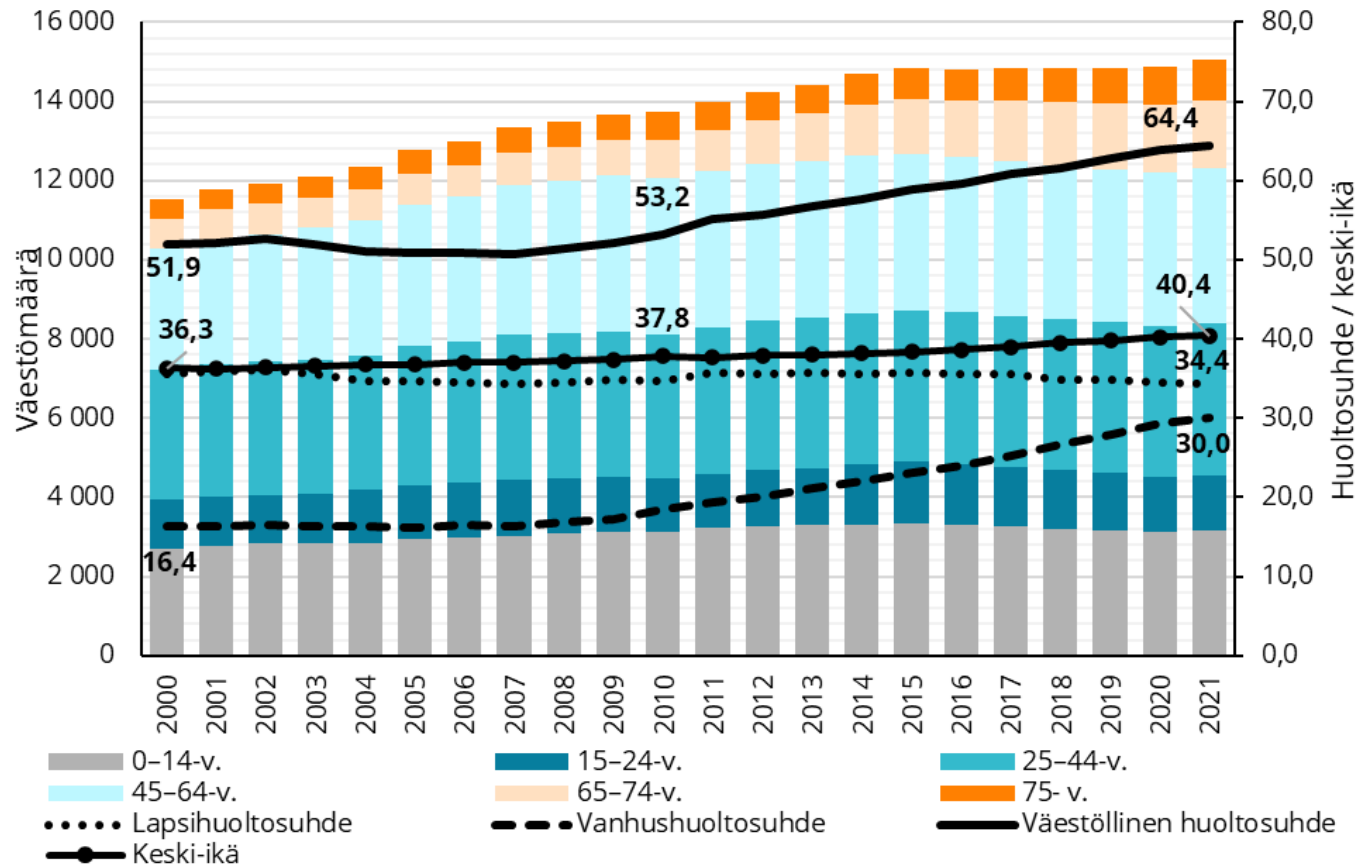

- Väestömäärä kasvoi Joensuun ympäristössä ja väheni muualla.
- Kontiolahden väki kasvoi 3500 hlö (30 %).
- Lehmo: +2100; 59 %
- Kulho: +350; 44%
- Onttola: +300: 39%
- Kontioniemi: +250; 45%
- Kirkonkylä: +100; 3%

Aineistolähde: SYKE, YKR

Väestö ikäryhmittäin, väestön keski-ikä ja huoltosuhteet

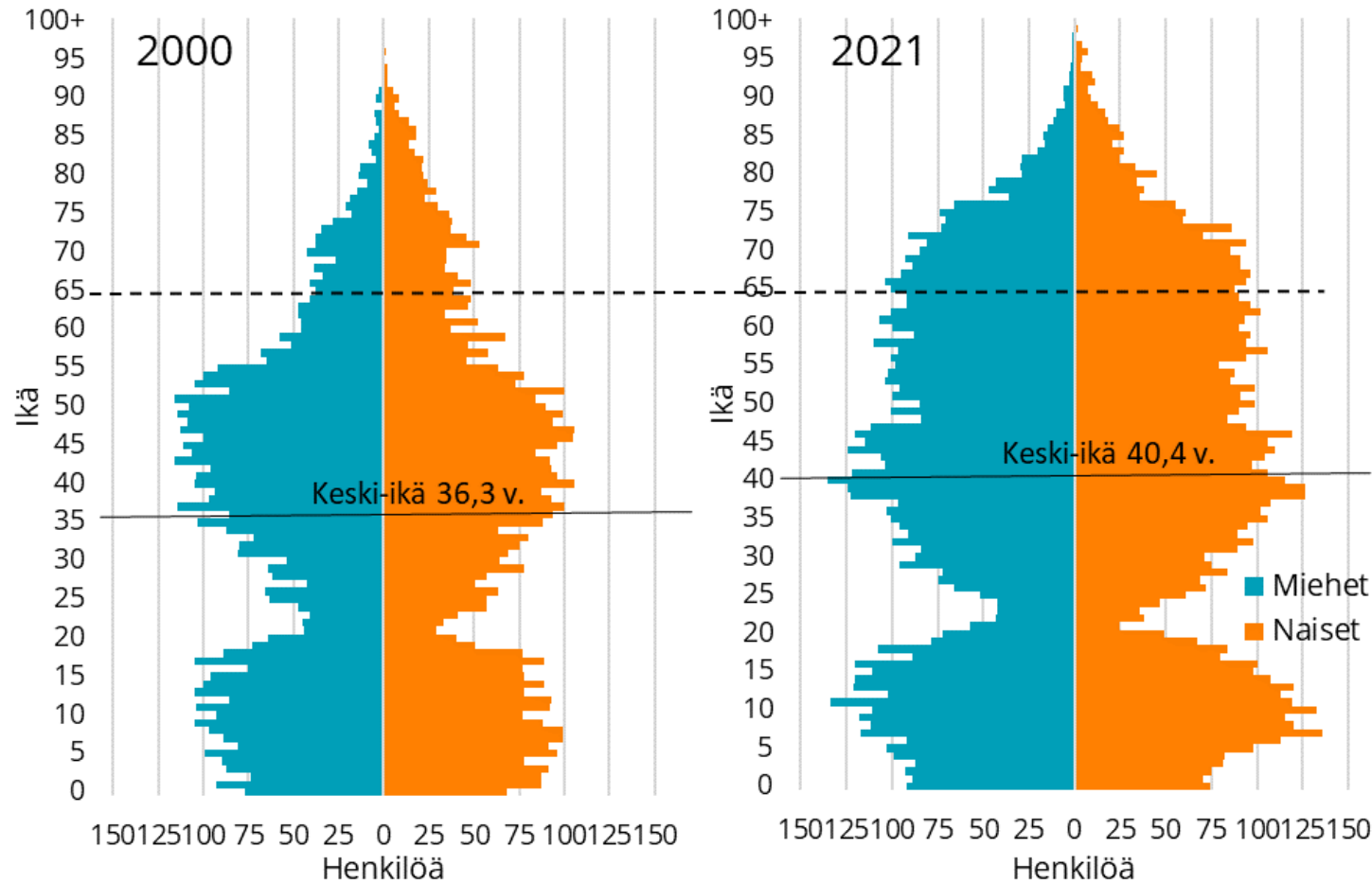
Lähde: Tilastokeskus, Väestörakenne

Muutokset 2000–2021

- Väestömäärä kasvoi lähes kolmanneksella (31 %).
- Keski-ikä nousi 36,3:sta 40,4:ään, joka on Pohjois-Karjalan alhaisin.
- 65 vuotta täyttäneiden osuus kasvoi 11 %:sta 18 %:iin. Vanhushuoltosuhte lähes kaksinkertaistui, mutta on Pohjois-Karjalan kuntien pienin.
- Väestöllinen huoltosuhte heikkeni 51,9:stä 64,4:ään.
- Taloudellinen huoltosuhte oli 132,6 vuonna 2020 (P-K 174,6, Suomi 142,2)

Väestömuutokset – väestön ikärakenne 2000 ja 2021

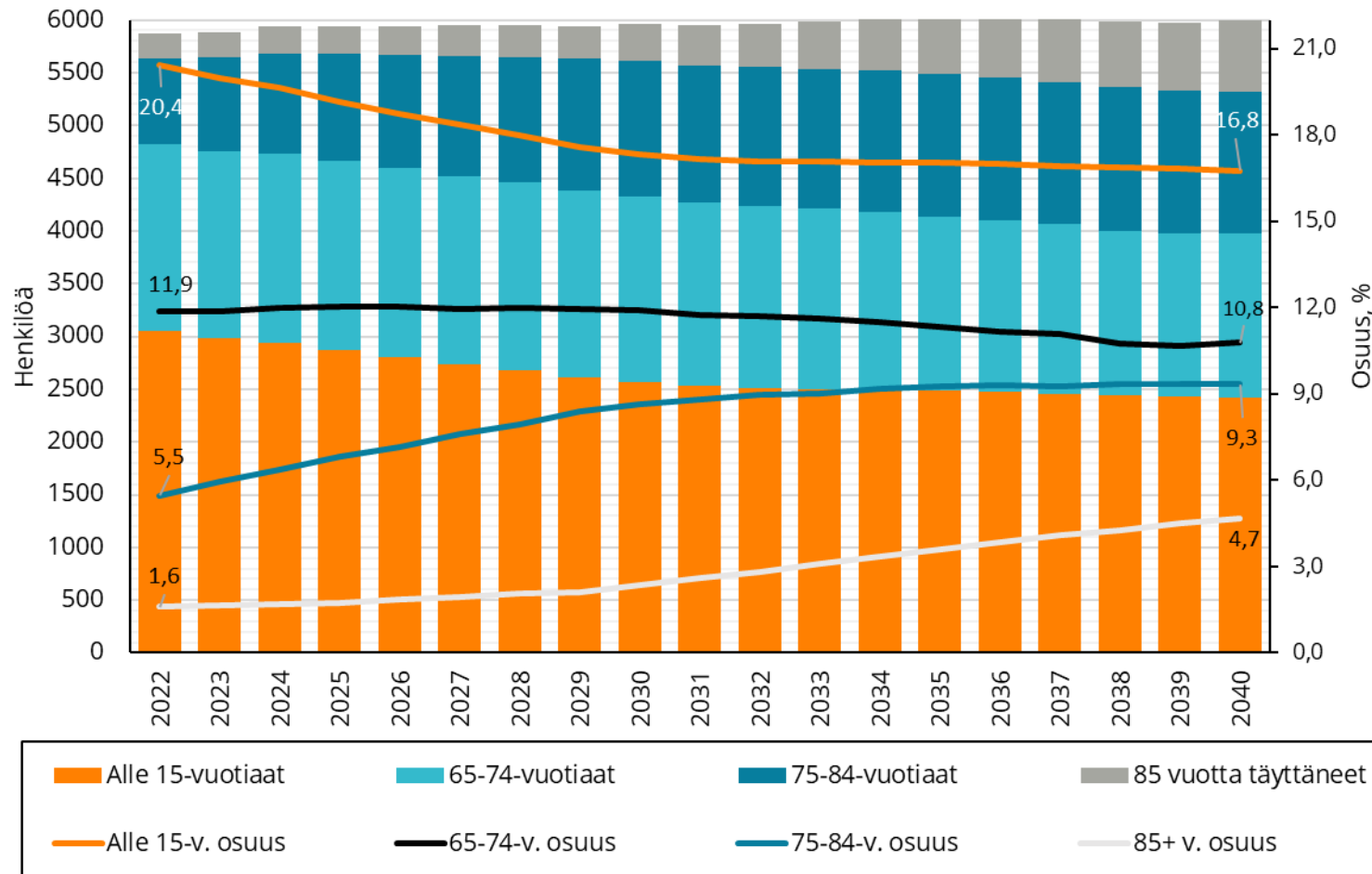
- Ikärakenne muuttui vuodesta 2000 vuoteen 2021.
- Kaikkien ikäryhmien koko kasvoi.
- Alle 15-vuotiaiden osuus kasvoi 17 %:lla, 15–64-vuotiaiden määrä kasvoi 21 %:lla. Eniten kasvoi 65 täyttäneiden määrä (121 %).

Palvelutarve muuttuu ikärakenteen muuttuessa

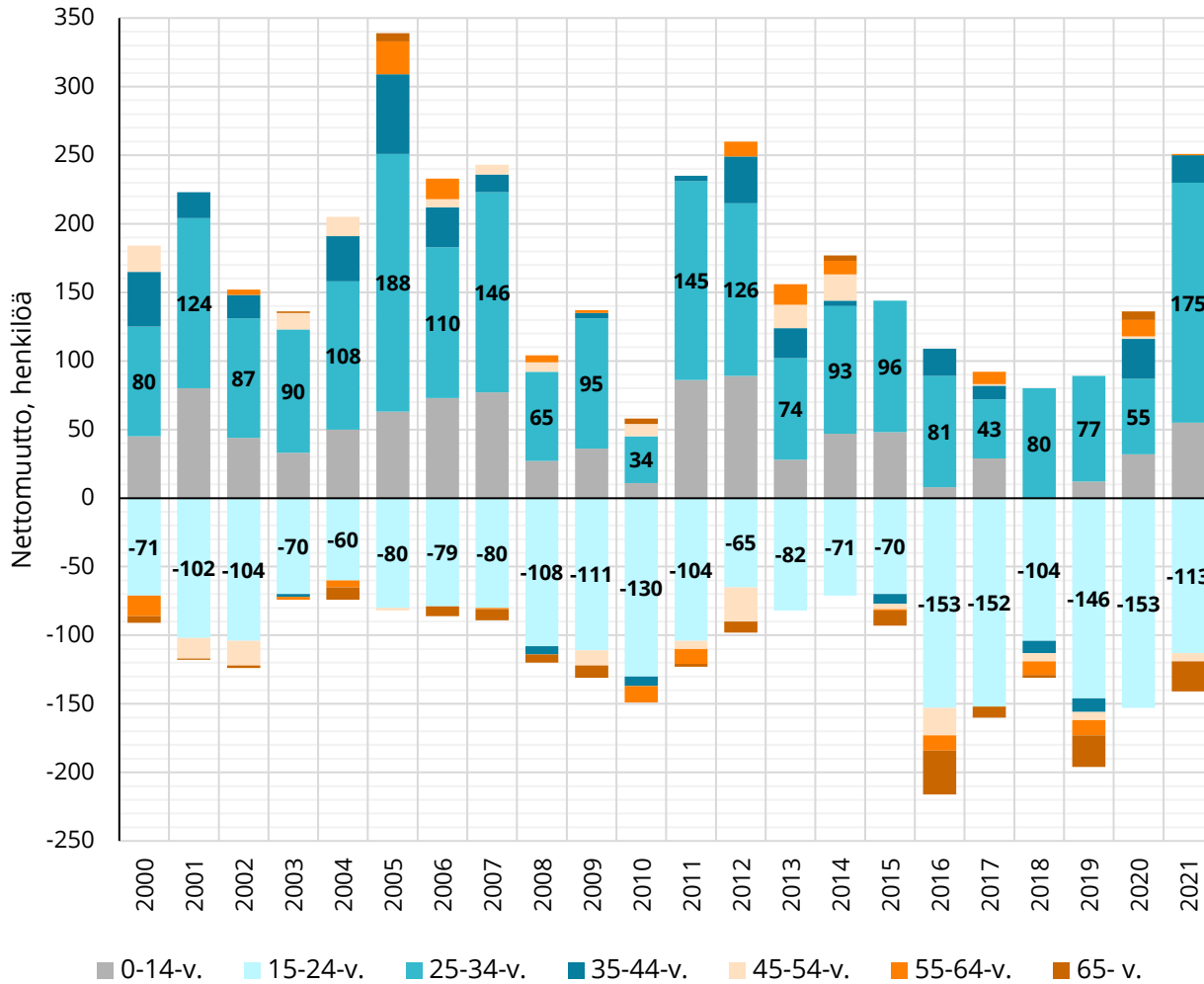
Väestöennuste vuoteen 2040 saakka

- Väestöennusteen mukaan lasten määrä vähenee hitaasti koko 2020- ja 2030-luvun.
- Ikääntyneiden osuus väestöstä jatkaa kasvuaan ja 25 % väestöstä on 65 vuotta täyttäneitä vuonna 2040.
- 65–74-vuotiaiden määrä kääntyy hienoiseen laskuun 2030-luvulla. 75–84-vuotiaiden ja 85 vuotta täyttäneiden määrä ja osuudet kasvavat.
- Ikärakenteen muutos ja eliniän pidentyminen vaikuttavat palvelutarpeisiin.
- 96 % kuntalaisista asui enintään 15 min. automatkan etäisyydellä lähimmästä palvelukeskuksesta.

Kuntien välinen nettomuutto ikäryhmittäin vuosina 2000–2021

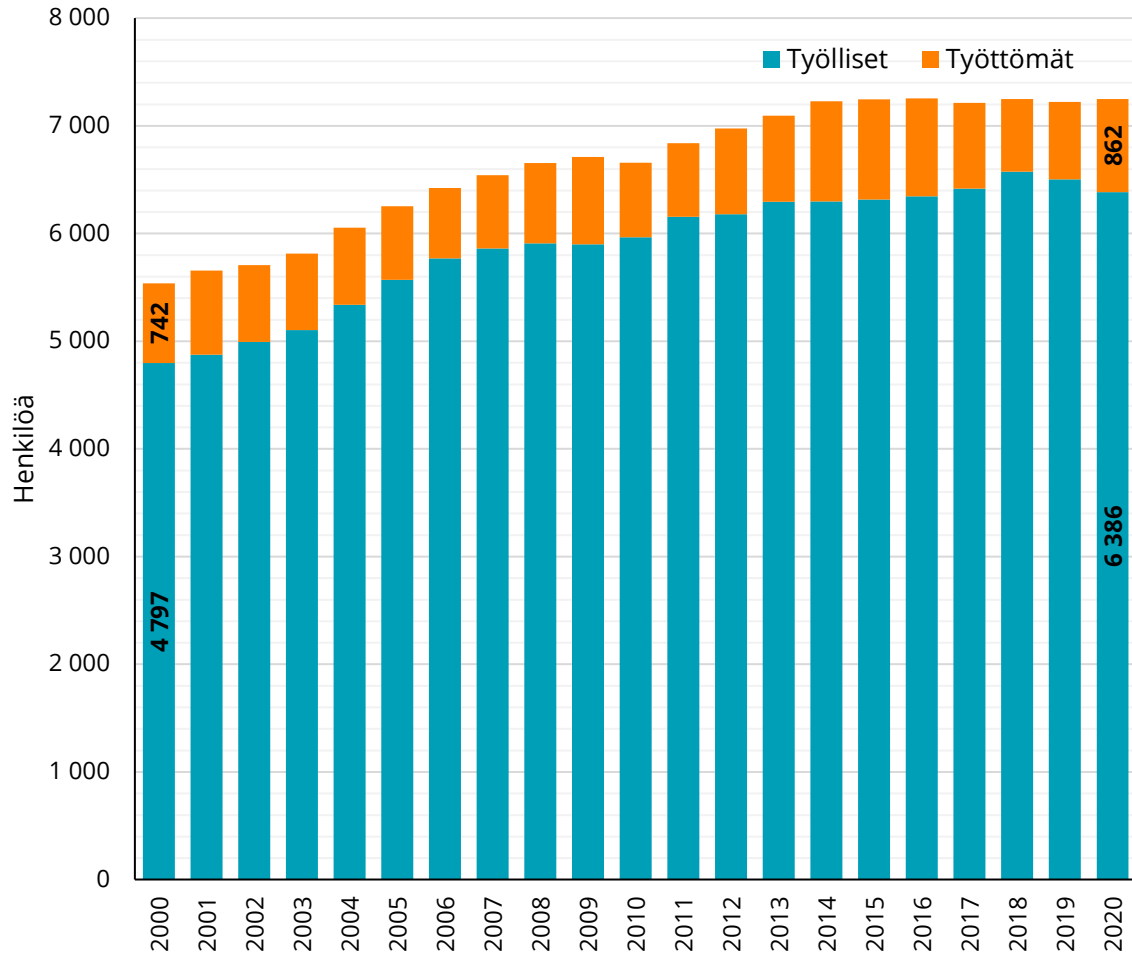

Muutokset 2000-2021

- Maassamuuton tulomuuttajia oli n. 20 400 ja lähtömuuttajia n. 19 250.
- Muuttovoitto oli 1 141 henkilöä.
- Muuttovoittoa tuli kaikissa muissa ikäryhmissä paitsi 15–24-vuotiaissa, 45–54-vuotiaissa ja 65 vuotta täyttäneissä.
- Kuntaan muutti 5 272 työllistä, 1 178 työtöntä, 626 eläkeläistä sekä 1 017 koululaista tai opiskelijaa.
- Tulomuuttajista 80 % muutti Pohjois-Karjalasta, eniten Joensuusta (66 %). Muualta Suomesta muutti 13 % ja pääkaupunkiseudulta 7 %.
- Lähtömuutto suuntautui samoille alueille kuin mistä Kontiolahdelle muutettiin.

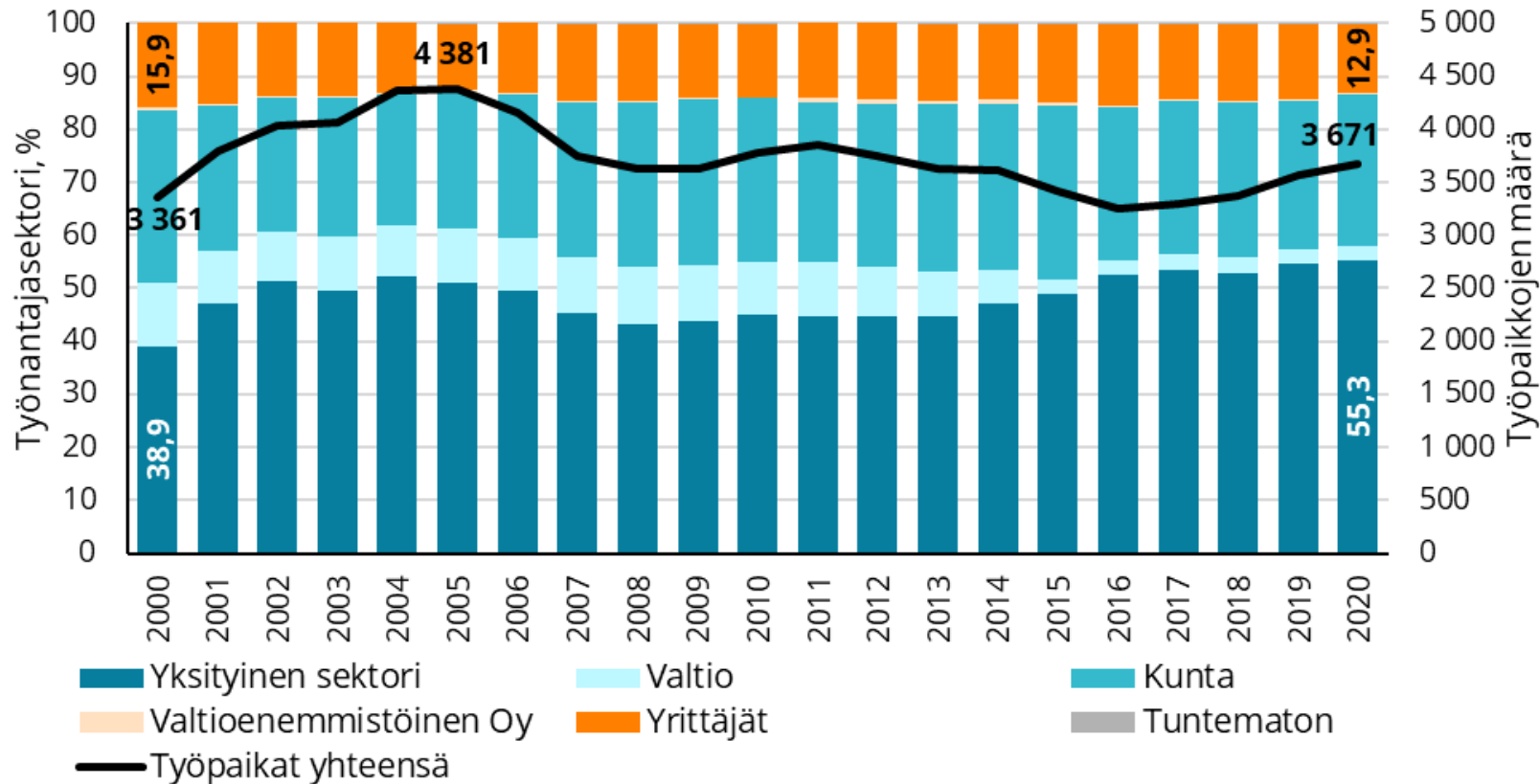
Työvoima (työlliset ja työttömät) 2000–2020

- Vuonna 2020 Kontiolahdella asui 7 248 työvoimaan kuuluvaa henkilöä.
- Työvoiman määrä kasvoi vuodesta 2000 lähes 1 700 henkilöllä (31 %).
- Työllisten määrä kasvoi 33 %:lla ja työttömien määrä 16 %:lla.
- Työllisistä 90 % oli palkansaajia, 1 % maa- ja metsätalousyrittäjiä ja 9 % muiden alojen yrittäjiä.

Työpaikkojen määrä ja työnantajasektorien osuudet (%) työpaikoista 2000–2021

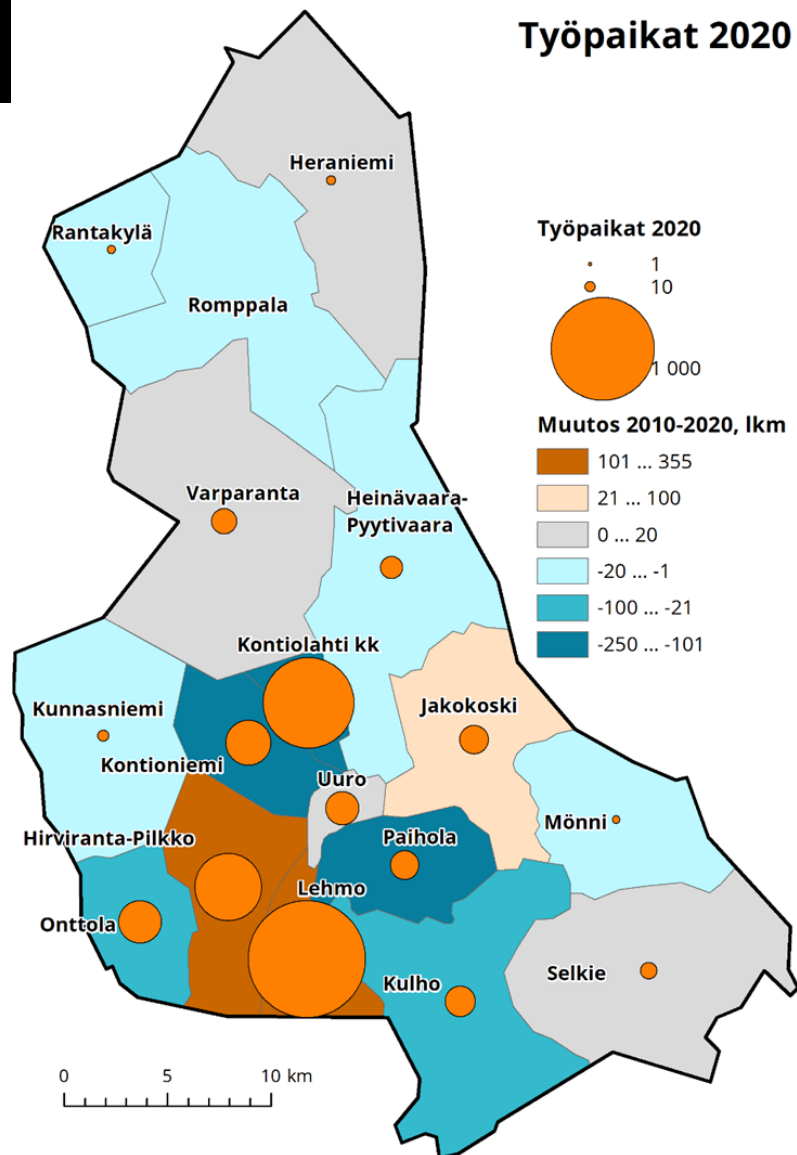
Muutokset 2000–2021

- Työpaikkojen määrä lisääntyi 310:llä (9 %).
- Eniten työpaikat lisääntyivät yksityisellä sektorilla (723 työpaikkaa/55 %).
- Muiden työnantajasektorien työpaikat vähentyivät.
- Naisia kuntasektorin työpaikoissa oli 73 % ja yksityisen sektorin 61 %. Yrittäjistä oli miehiä 72 %.

Lähde: Tilastokeskus, Työssäkäynti

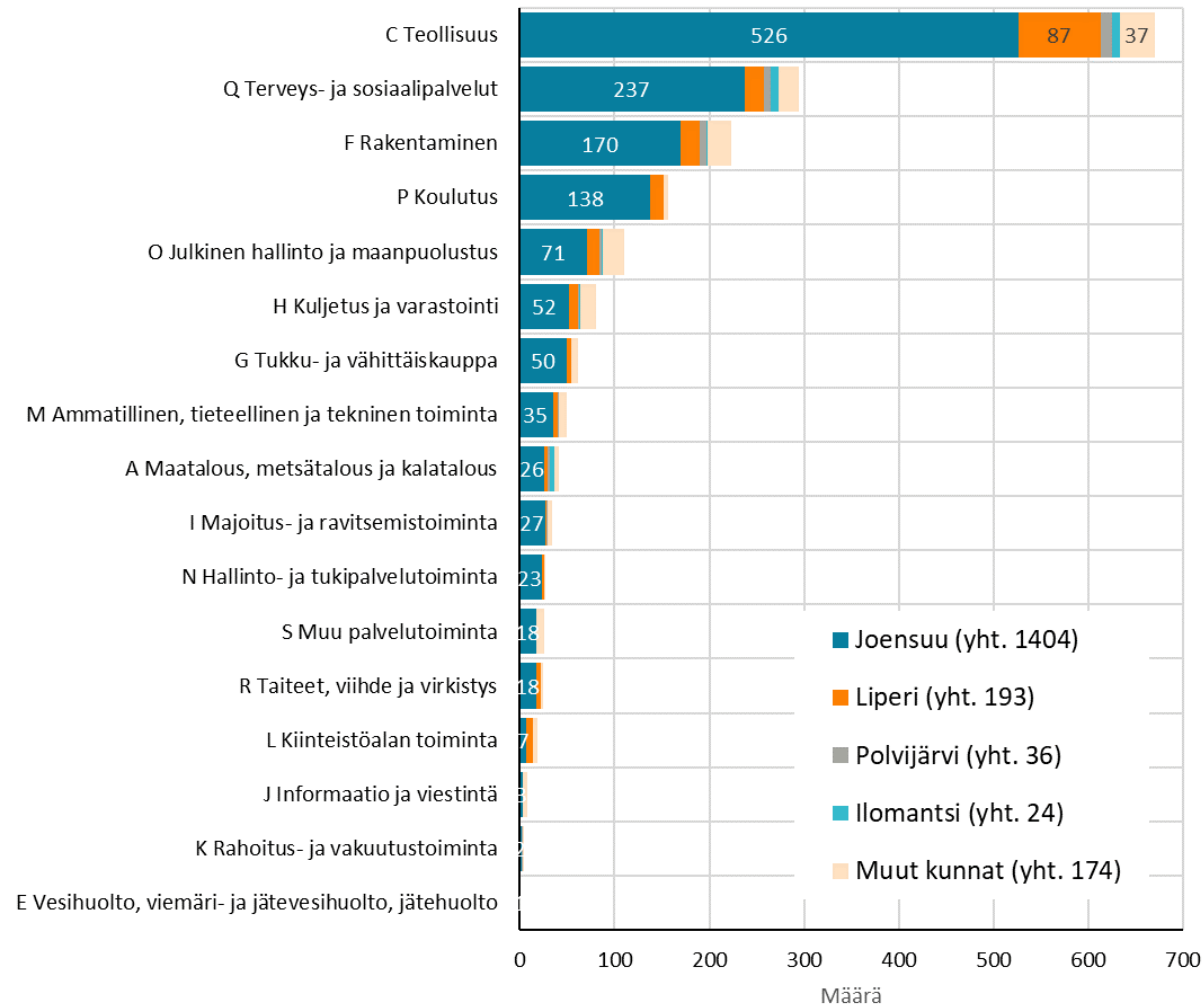
Työpaikkojen sijainti 2020 sekä muutos 2010–2020

- Vuonna 2020 työpaikoista 47 % sijaitsi Lehmossa, 21 % kirkonkylällä, 5 % sekä Kontioniemessä että Onttolassa.
- Vuosina 2010-2020 työpaikkojen määrä vähentyi 115:llä työpaikalla.
- Työpaikokojen määrän kehitys on ollut vaihtelevaa kunnan eri osissa
- Uusia työpaikkoja tuli Lehmoon (560 työpaikkaa) ja Jakokoskelle (50 työpaikkaa).
- Työpaikkoja vähentyi kirkonkylältä (200), Kontioniemestä (140) ja Paiholasta (250).

Kontiolahdella muista kunnista työssäkäyvät 2020

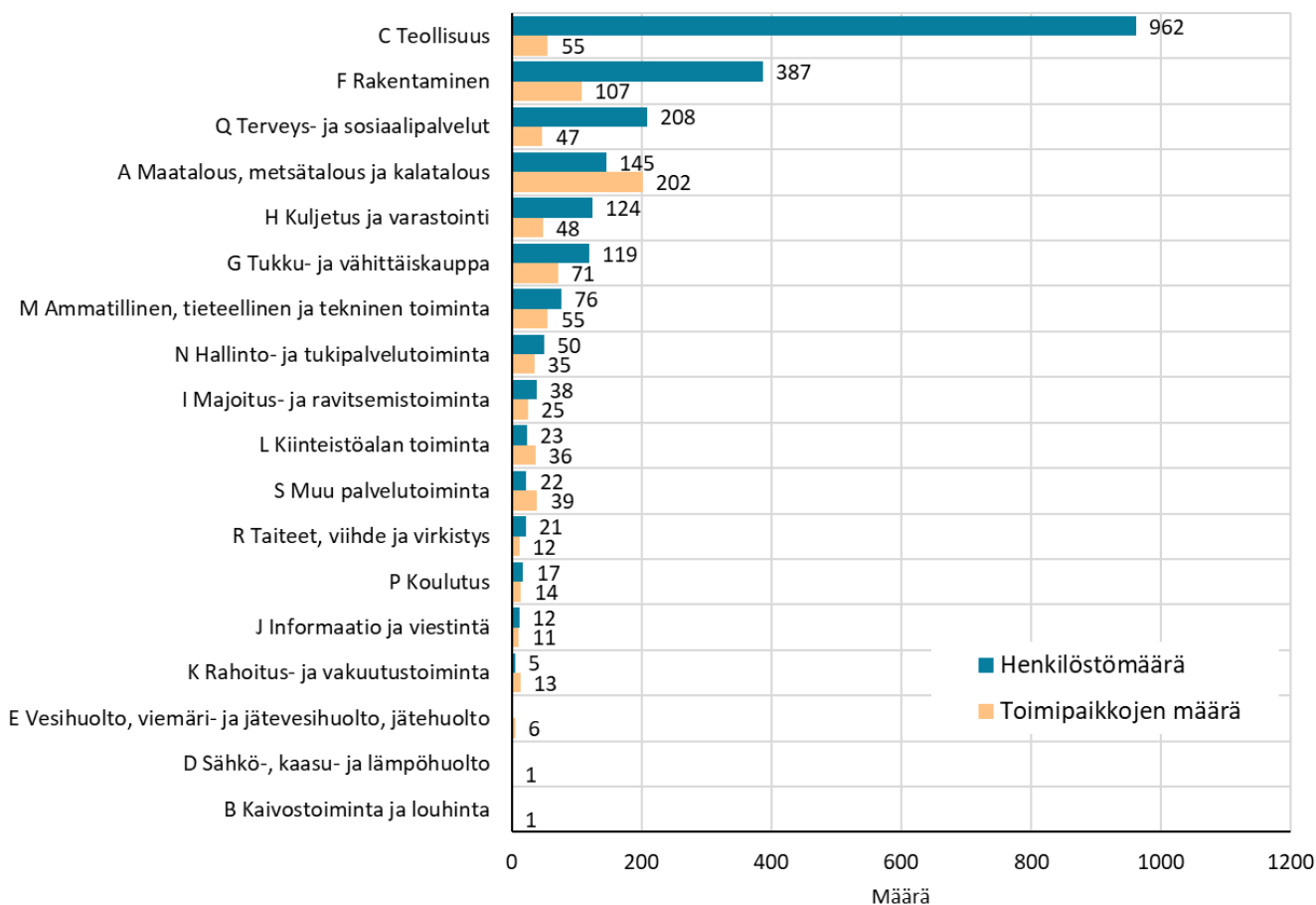

- Kontiolahdella työssäkävystä puolet oli kontiolahtelaisia ja puolet ulkopaikkakuntalaisia.
- Eniten kunnan alueella käytiin työssä Joensuusta.
- Lukumääräisesti eniten ulkopaikkakuntalaisia työskenteli teollisuudessa (670), sote-palveluissa (294), rakentamisessa (233) ja koulutuksessa (157).

Yritysten toimipaikat ja henkilöstö 2020

Yritysten toimipaikat ja niiden henkilöstömäärät

- Vuonna 2020 Kontiolahdella oli 768 yritystä, joilla oli 778 toimipaikkaa.
- Eniten toimipaikkoja oli maa- ja metsätaloudessa (202), rakentamisessa (107), tukku- ja vähittäiskaupassa (71).
- Eniten työllistivät teollisuus, rakentaminen, sote-palvelut, maa- ja metsätalous, kuljetus- ja varastointi sekä tukku- ja vähittäiskauppa.

Yritystoiminta Pohjois-Karjalassa

Tärkeimmät tekijät yritysten sijoittumispäätösten taustalla:

- Yritys sijaitsee yrittäjän syntymäkotikunnassa (52 %)
- Paikkakunnan ympäristötekijät ja luonnonvarat vaikuttivat sijoittumispäätökseen (38 %)
- Yritys sijaitsee yrittäjän kasvukotikunnassa (29 %)

Yrittäjien kommentteja sijoittumispäätöksiin

- "Yrityksen perustamisvaiheessa asialla (yrityksen sijainti) ei ollut merkitystä tai se ei vaikuttanut yrityksen sijoittumispäätökseen. Tällä hetkellä asia on merkityksellinen. Yrityksen näkökulmasta on tärkeää, että se voi tarjota työpaikkoja paikkakunnan väestölle ja maksaa yhteisöveroja kotikuntaansa..."
- "Yrityksen sijaintipaikan valintaan ovat vaikuttaneet juuret sekä se, että yritystoiminnan alkuvaiheessa (sijainnin) merkitys oli keskeinen asiakaskunnan laajentumisen näkökulmasta. Toisaalta entisellä kotipaikkakunnalla oli helppo aloittaa yritystoiminta, koska asioiden hoito oli yksinkertaisempaa tutulla paikkakunnalla..."
- "(Sijainnilla) On merkitystä. Kunnan peruspalvelujen pitää toimia tai yritysten kehittämismahdollisuudet vaikeutuvat. Lupapalvelut ja niiden toimivuus on kriittinen osa-alue. Myös toimiva valokuituyhteys on erittäin tärkeä (...) yritystoiminnalle..."

Yrittäjien näkemyksiä kuntayhteistyöstä

- Yhteistyösuhde oman kotikunnan kanssa koetaan pääsääntöisesti toimivaksi – jotkut yrittäjät ovat kohdanneet lupaprosesseissa jäykkyyksiä
- Yhteistyö on saattanut olla toimivaa (mm. kunnan vastuuhenkilöiden hyvä ja nopea tavoitettavuus), mutta vuorovaikutus kotikunnan kanssa on kuitenkin jäänyt vähäiseksi
- Osa yrittäjistä koki, etteivät he olleet saaneet käyttöönsä riittävän asiantuntevaa neuvontaa oman yrityksensä kehitysvaiheissa
- Osa sotealan yrittäjistä koki, ettei heidän toimialansa yrityksiä kohdella tasavertaisesti teollisten yritysten rinnalla

Strategiset valinnat ja uudistuminen – kyselyn tuloksia

- 66 % vastanneista uskoo väestömäärän kasvun jatkuvan Kontiolahdella
- Voimavarat kunnan elinvoiman kehittämisessä:
 - kunnan imago
 - riittävä asuntotarjonta
 - vetovoimaiset asuinalueet
 - lähialueiden laaja työpaikkatarjonta
 - yhteistyö yritysten kanssa
- Esteet kuntaorganisaation kehittämisessä ja uudistamisessa:
 - kuntatalouden pieni liikkumavara
 - kuntien lakisääteiset tehtävät suhteessa resursseihin

Tulevasta hankkeesta

- ALKUVOIMA on esiselvityshanke, jossa on tuotettu tietoa kunnille
- Väestömuutos on yhteinen nimittäjä Pohjois-Karjalan kunnille, mutta esiselvitys osoitti kuntien erilaisuuden ja erilaistumisen huomioimisen tärkeyden uudistumisessa

ESISELVITYKSEN JÄLKEEN TOTEUTTAVAN KEHITTÄMISHANKEEN TAVOITTEET JA TULOKSET

TAVOITE

- tukea uudistumista osana elinvoimapolitiikkaa
- vahvistaa palvelutuotannon ratkaisuja/prosesseja
- vahvistaa maaseutuyritysten muutoskyvykkyyttä
- vahvistaa kuntien välistä yhteistyötä

TULOKSET

- tuotetaan paikkaperustaisia ratkaisuja uudistumiselle
- resurssien ja toimijoiden roolin tunnistaminen ja kokoaminen
- arvoverkostolähtöisen liiketoimintamallin kehittäminen
- onnistuneiden toimenpiteiden vakiinnuttaminen osaksi elinvoimapolitiikkaa

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Kysymyksiä & kommentteja

[Twitter SPATIA](#)

[UEF//CONNECT Alkuvoima](#)

UEF | SPATiA
ALUE- JA KUNTATUTKIMUSKESKUS

uef.fi

